

Ruská zpravodajská služba v rusko-japonské válce roku 1904—1905.

(K 25. výročí vypuknutí války.)

Úvod.

Od vypuknutí rusko-japonské války uběhlo již 25 let. V historii to není dlouhá doba, ale podle toho, co během ní vytrpěly národy, které na svých bedrech musily nésti tíhu světové války, zdá se tato doba velice dlouhou.

Světová válka, ještě tak živá v paměti účastníků a dosud nevyužitá ani politicky ani hospodářsky — svým ohromným světovým významem jaksi zastínila všechny předcházející války a zmenšila o ně zájem.

Zvláště v oboru zpravodajství vynesla světová válka na povrch nové dokonalé technické prostředky zpravodajství, znovu jasně ukázala velký význam zpravodajské služby, donutila všechny armády, které se zúčastnily války, aby věnovaly co největší pozornost zpravodajské službě, jež nezbytně provází každou vojenskou operaci.

Ačkoli však technika zpravodajství učinila veliký krok kupředu, zůstaly jeho zásady celkem tytéž, jako v době rusko-japonské války, proedše jen jistým vývojem v souvislosti s vývojem techniky, taktiky a použití palby.

Soudím tedy, že zkušenosti z rusko-japonské války ještě po mnohé stránce nepozbyly svého významu, tím spíše, že od té doby se mohly vykristalisovat v své konečné formě, odrážejíce se na pozadí velikých sice, ale poměrně jednoduchých operací.

V tomto článku chci stručně ukázat organizaci zpravodajství v době rusko-japonské války, opíraje se o oficiální popisy a o své osobní zážitky ve funkci důstojníka zpravodajského oddělení štábu II. „Mandžuské“ armády.

Ježto se zpravodajství ve válce buduje na základech z doby mírové a protože jeho úspěch velice závisí na pevnosti a promyšlenosti mírových základů, začnu s výkladem přípravy Ruska k válce po stránce zpravodajské a připomenu velmi krátce hlavní politické události, které vedly k válce.

I. část.

A. Krátký nástin událostí před rusko-japonskou válkou. (Náčrt 1).

Po obnovení malého zemědělského a vnitřními nesváry rozdíraného Japonska ke konci sedmdesátých let minulého století, počal tento stát rychle vzkvétat, usilovně rozšiřuje intenzivní využití přírodních bohatství a rozvíjeje obchod; bylo třeba získati nová odbytiště a nové půdy pro rychle vzrůstající obyvatelstvo, kterému počalo již býti na ostrovech těsno.

V Japonsku se počíná čím dále tím více projevovati snaha po zesílení vlivu na Dalekém Východě; staleté směřování Japonska na

kontinent nevyhnutelně vedlo k přístření vztahů k Číně a Rusku, jež dosáhlo již břehů Tichého oceánu a stále upevňovalo své postavení na Dálném Východě.

První úder byl zasazen slabé a po vojensko-námořní stránce úplně zaostalé Číně.

Úplné vítězství nad Čínou ve válce roku 1894—1895 dalo Japonsku jižní část Ljaotungského poloostrova, ostrov Formosu, Peskadorské ostrovy a válečnou náhradu; Korea, která byla v područí Číny a po které se Japonci již dávno žádostivě ohlíželi, dostala mírem v Šimonoseki nezávislost.

Takové zesílení Japonska bylo po každé stránce nevýhodné a nebezpečné Rusku, které, jsouc podporováno Francií a Německem, podalo protest.

Japonsko, dosud slabé a k válce s Ruskem nepřipravené, bylo donuceno ustoupiti a vrátilo Číně Ljaotung za příplatek k válečné náhradě.

V Japonsku začíná silné hnutí proti Rusku a rychle roste protiruská šovinistická strana; ministerstvo války buduje program zesílení armády a loďstva a pilně odstraňuje nedostatky, které se ukázaly za čínské války.

Novou a ještě silnější ranou pro Japonsko byla smlouva mezi Ruskem a Čínou roku 1898, podle které Čína přepustila Rusku jižní část poloostrova Ljaotungského s Port-Arturem a Talienvranem¹⁾ na 25 let.

Japonci i tentokráte byli donuceni ustoupiti, ale za to ještě více zesílili své vojenské přípravy.

Ruský vojenský attaché v Tokiu tehdy správně hlásil, že „ljaotungský incident stal se příčinou neobyčejného zbrojení Japonska“.

Ale Japonsko se ještě kolísalo mezi dvěma svými hlavními protivníky, Ruskem a Anglií, a teprve po nezdařeném pokusu o dohodu s Ruskem uzavřelo roku 1902 spolek s Anglií a pak zahájilo již intenzivní přípravu k válce s Ruskem.

Od června 1903 začala mezi Ruskem a Japonskem nejvýš zdlovavá diplomatická vyjednávání; možno souditi, že Japonsko, které se již rozhodlo pro válku, jenom získávalo čas k dokončení svého vojenského programu, který si vytklo.

Horečná činnost Japonska k zesílení vojenské moci, daleko přesahující rámec požadavků obrany, nezůstala nezpozorována ani ruskými vojenskými a námořními attaché na Dálném Východě, ani diplomaty.

Zesílená vojenská činnost Japonska objevovala se v jejich hlášeních již od 90. let; po zahájení vyjednávání roku 1903 hlásil vojenský attaché v Tokiu: „V hlavním štábu i v ministerstvu války konají se nepřetržitě zasedání a porady... všude se usilovně pracovalo... armáda je úplně hotova... tu a tam dokonce podrželi záložníky ve službě. Všechno je do podrobností promyšleno.“

Mnoho poplašných zpráv došlo i od Náměstka na Dálném Východě z Port-Arturu.

Tak na př. v měsíci dubnu 1903 hlásil Náměstek o mobilizačních opatřeních japonské armády i japonského loďstva, o velikých vojenských objednávkách, zadržování obchodních parníků pro budoucí dopravu vojsk, o objevení se velkého počtu japonských agentů v Mandžusku a j.

¹⁾ Za ruské vlády byl zván Dálným; Japonci jej nazývají Dájren.

Hlášení Náměstka v září 1903 hovořilo již o tom, že všeobecná politická situace je taková, že lze od Japonska očekávat rozhodné činy.

Na konec v prosinci 1903 hlásil vojenský attaché, že podle jeho informací japonská ministerská rada rozhodla, že nehledíc na pokračující diplomatická vyjednávání nutno jednati tak, jako by výsledek těchto porad (t. j. válka) byl nepochybný.

Přes četná hlášení o neuvěřitelně soustavné a intenzivní vojenské přípravě Japonska, o jeho cílech a snahách i o velikém národním nadšení, které zachvátilo celý stát, neučinila ruská vláda vážných a velkých opatření, aby zesílila svou vojenskou moc na Dálném Východě, provádějíc jen malá a částečná zesilování vojsk a opevňování pevností Port-Arturu, daleko však ne v té míře, jak toho vyžadovaly vojenské okolnosti.

Taková vojenská pasivita byla způsobena zřejmě tím, že ruská vláda nechtěla války a počítala s tím, že se válce vyhne diplomatickými vyjednáváním, bez dráždění Japonska velkými vojenskými opatřeními na Východě, která by mohla způsobiti válku.

Ale situace se vyvíjela tak, že od ledna 1904 i Rusko bylo donuceno k nejenergičtějším vojenským opatřením na Východě; bylo však už pozdě.

V noci se 27. na 28. ledna 1904²⁾ oddíl japonských torpedovek náhle a ještě před vyhlášením války provedl útok na ruskou eskadru kotvící v rejdě portarturské.

Válka začala...

B. Příprava Ruska k válce po stránce zpravodajské.

Každý stát, aby mohl konati náležitě přípravy k možné válce³⁾ s tím neb oním z možných protivníků, musí především co nejúplněji a nejpřesněji znáti státy eventuálních nepřátel, jejich armády, možná bojiště; snaží se vniknouti jak do plánů války, tak i stanoviti napětí, kterého může dosáhnouti válčící stát na poli hospodářském i vojenském (zásoby materiální, zálohy lidské).

Pohledme, jaké zprávy mělo Rusko o zmíněných věcech před válkou s Japonskem.

a) Studium vlastního Japonska.

Vážné studium Japonska evropskými državami vůbec a Ruskem zvláště započalo hlavně po čínsko-japonské válce, kdy se na Japonsko počalo pohlížeti jako na jednu z vážných politických činitelů vojensko-politické situace na Dálném Východě. Při studiu Japonska využíval ruský generální štáb jak prací ruských orientalistů, tak i všech děl, vycházejících o Japonsku v cizích jazycích.

Roku 1903 vydal jeden z profesorů akademie gen. štábu (= válečné školy) velmi úplný a objemný vojensko-geografický a vojensko-statistický popis Japonska.

b) Studium japonské armády.

Zprávy o japonské armádě přicházely hlavně od vojenských attaché v Japonsku, Číně a Korei, od ruských diplomatických zástupců a od důstojníků různých zbraní, komandovaných do Japonska.

²⁾ Podle dat profesora P. Mígulina.

³⁾ Válka může vzniknouti i proti prání daného státu, jak se to stalo i v Rusku r. 1904.

Práce cizích vojenských attaché v Japonsku, státu to „samurajů“, kde je cit státopornosti, nacionalismu a povinnosti k vlasti tak silně vyvinut a hluboce zakořeněn, kde každý občan se vždy snaží chránit před cizím uchem i okem vše, co by mohlo poškodit vlast, byla, jak je přirozené, nejvýš nevděčná a konala se za velmi obtížných podmínek, které nebylo by lze srovnati ani s jediným evropským státem.

K charakteristice obtížnosti práce vojenských agentů v Japonsku, k získání byť i oficiálních zpráv o armádě, uvedu citát z jednoho hlášení vojenského attaché:

„Podezřívavost a opatrnost japonských úřadů je taková, že se neuvěřejňují ani tak nevinné věci jako mírové početní stavy a mírová dislokace, organisace trénů, zprávy o zásobování a týlu armády.

Proto z rozkazů a jiných veřejných oficiálních nařízení nelze se mnoho dovědět... Pokusy cizích vojenských attaché obrátiti se o zprávy k příslušným orgánům vojenské správy končí úplným nezdarem. Na nejnevinnější otázky dostávají v nejlepším případě vyhýbavé odpovědi, nejčastěji však kategorická odmítnutí.“

Ohlédneme-li se na zmíněné již vlastnosti japonského lidu, můžeme snadno usouditi, že i cesty tajné agentury v Japonsku byly v nejlepším případě nanejvýš obtížné...

Nejvíce se podařilo ruskému vojenskému attaché přiblížiti se k japonské armádě v době čínsko-japonské války 1894—95, kdy attaché byl i na bojišti. Již na počátku války podává tento úsudek o japonské armádě: „Vše jde jako na drátkách a japonský generální štáb může býti vskutku pyšný na dosažené výsledky... Myslím, že v Japonsku máme nebezpečného souseda, se kterým budeme musít v budoucnu mnoho počítati a který nám může nadělati mnoho starostí a nesnází.

V Japonsku se zrodila nová síla, která bude míti veliký vliv na osudy Dálného Východu.

Dokonalost vojenské organisace japonské, a to nejen v obraně, ale i v útočném smyslu, i výborná znalost protivníka jsou dvě vážné veličiny, na kterých zakládám svůj názor, že Japonsko je pro nás sousedem, s kterým bude nutno velice počítati...“

Když vojenský attaché na vlastní oči pozoroval japonská vojska v bojích, podal tuto charakteristiku japonské armády: „Japonská armáda je již nyní úctyhodnou silou výborně organisovanou, sestavenou z výborných vojáků velmi dobře vycvičených a vychovaných důstojníky, kteří jsou své službě duší tělem oddáni a konají ji s láskou a horlivostí.

O citu povinnosti a vlastenectví v armádě není ani třeba mluvit; tyto vlastnosti jsou každému Japonci vrozeny; jsou to charakteristické rysy národa.

Nebudu se diviti, jestliže za nějakých 10—15 let japonská armáda bude patřiti mezi nejlepší na světě. A za touto armádou stojí ctižádostivý národ, snad až přespráliš, hotový ke všem obětem pro slávu Japonska.

Dosáhnuvše vítězství nad Čínou, nebudou míti jiné snahy, než změřiti své síly v zápase s evropským státem, a takovým může býti podle své situace na Dálném Východě jedině Rusko nebo Anglie...“

Před čínsko-japonskou válkou byl jeden attaché společný pro Japonsko a Čínu; po této válce byli již jmenováni zvláštní attaché pro každý z těchto dvou států. Od konce čínsko-japonské války do začátku války rusko-japonské vystřídali se v Japonsku tři ruští vo-

jenší attaché. První i třetí oceňovali japonskou armádu úplně správně, ale attaché z období 1900—1903 značně snižoval její vlastnosti.

Mnoho důstojníků, komandovaných periodicky na manévry japonských vojsk, dovedlo zcela správně oceniti dobré vlastnosti armády, což je na příklad vidět ze závěru zprávy jednoho z důstojníků, komandovaných ještě roku 1898. Tento důstojník psal: „Byli jsme úplně překvapeni, vidouce před sebou úplně evropskou armádu, s přídavkem ještě mnohých čistě spartánských rysů vytrvalosti, skromnosti a tělesné obratnosti, které jsou Japoncům vlastní; při překvapující lásce všech i každého k vojenské službě, při aureole pozornosti, pocty a vážnosti, kterou národ obklopuje každého, kdo je oblečen ve vojenský kabátek, mohou se slabiny, způsobené novotou věci⁴⁾ snadno v nedaleké budoucnosti ztratiti a zmizetí samy sebou soustavným výcvikem i vytrvalostí Japonců v sledování daného cíle.“

V roce 1902 navštívil Japonsko (zvláště z hlavního štábu tam komandovaný) plukovník generálního štábu, který dal velmi obšírný a správný doklad o stavu armády.

V létě 1903 navštívil Japonsko i sám vojenský ministr generál Kuropatkin, který ve všeobecném ocenění uznal japonskou armádu za „rovnou evropské“, která bude při ofensivních operacích proti sobě vyžadovati dvojnásobných sil.“

c) Zprávy o válečném plánu Japonců.

Předpokládám, že pro nesmírnou obtížnost získati tajné dokumenty neměl ruský generální štáb tajných dokumentárních údajů o mobilisaci, soustředění a o nástupu japonské armády.

Ale z celé soustavy získaných zpráv byly učiněny zcela správné závěry o budoucím bojišti i o hlavních směrech budoucích operací japonské armády; celková idea válečného plánu byla správně uhodnuta, čímž i všechna počáteční opatření k soustředění a nástupu ruské armády úplně odpovídala situaci.

Veliká nesnadnost získání tajných zpráv vedla nicméně k velkému omylu v odhadu sil, které Japonsko mohlo postavití při plném napětí; tyto síly byly totiž odhadnuty velice nízko; nebyly rovněž včas předvídaný záložní formace, které Japonsko postavilo do pole hned na počátku války.

d) Studium válčiště v Mandžusku a v Korei.

Soustavné studium Mandžuska a Koreje začalo od roku 1894. V Mandžusku kromě topografických vyměřování a snímků provedla se i řada mapování a cest důstojníků generálního štábu, při čemž byla provedena i cvičná obrana Liaojanu a obhlédnuta velká řada posic, na kterých se pak také skutečně bojovalo.

Výborná mapa Mandžuska v měřítku dvouverstovém byla hotova k počátku války až po rovnoběžku Liaojanu;⁵⁾ na sever odtud byly mapy již menšího měřítká (20, 40 verst) a byly spíše jen mapami přehlednými.

Rovněž byla zhotovena dobrá mapa Koreje.

Jak o Mandžusku, tak i o Ljaotungském poloostrovu a Korei byla vydána řada podrobných a dobrých vojensko-statistických prací, které však příliš dlouho byly považovány za „tajné“.

Tato přílišná „tajnost“ vedla k tomu, že štáby a vojska dostaly

⁴⁾ Poměrně nedávným přijetím zcela evropské vojenské organizace a taktiky, vzaté hlavně od Němců.

⁵⁾ Mapa byla tak dobrá, že ji při svém postupu na sever tiskli i Japonci, změnivše jen písmo.

všecka potřebná data a výtisky příliš pozdě, kdy už nebylo času na jich podrobné studium.

Celkem bylo bojiště prostudováno dostatečně podrobně, ale štáby a vojska, dojíždějící z Evropského Ruska, nestačily již seznámiti se dostatečnou měrou s výsledky tohoto studia. Poukáží ještě na nejvyšší užitečné vydání slovníků-tlumočnicků čínského a japonského jazyka. Tyto slovníky přinesly značný užitek jak při stycích s místním čínským obyvatelstvem, tak i při vyslýchání japonských zajatců.

Za velký nedostatek přípravy budoucího válčiště nutno považovati téměř úplné opominutí přípravy válčiště po stránce agenturní.

Ježto nebylo v Mandžusku zavedena a promyšleně založená síť agentů-residentů, kteří by mohli býti opěrnými body k rozšíření činnosti za války, mělo to za následek, že bylo nutno i mprovizovati agenturu za války, což se nezbytně odrazilo nepříznivě na jejich výsledcích.

Hlavní příčinou bylo to, že se na zpravodajství věnovaly v míru pranepatrné prostředky, takže hlavní štáb nemohl učiniti všecka opatření ve věci agentury, jak by toho byl potřeboval.

C. Organizace zpravodajství za války.

Zpravodajství se konalo: 1. štábem Náměstka na Dálném Východě, jenž na počátku války koordinoval činnost armády i loďstva; 2. štábem mandžuské armády, jejímž velitelem byl jmenován ministr války, generál Kuropatkin; 3. vojenskými attaché v Šanghaji a Tientsinu; 4. ruskými konsuly v Číně.

Své služby nabídli zpravodajství i mnozí počestní a důvěry hodní ruští občané, kteří ještě před válkou žili v Číně a měli své (většinou obchodní) styky v Číně a v Japonsku.

Hlavními počátečními úkoly zpravodajství v Japonsku byly:

1. určení rozsahu a rychlosti mobilisace,
2. zjištění povolání kontingentů zálohy i novobranců,
3. určení nových polních záložních a domobraneckých formací,
4. včasné zjištění počtu sil, přepravujících se z Japonska po moři na pevninu, zjištění vykládacích míst i směr dalších pohybů,
5. politická, ekonomická a finanční situace Japonska a Koreje.

S utvořením tří mandžuských armád pod vedením vrchního velitele všech pozemních i námořních sil na Dálném Východě bylo všeobecné vedení veškeré zpravodajské činnosti soustředěno v zpravodajském oddělení štábu vrchního velitele.

Každá armáda v pásmu, které jí bylo přiřčeno, konala své zpravodajství řízené zpravodajským oddělením armády.

U štábů armádních sborů a divisí, pak zpravodajských důstojníků u pluků nebylo, jako ostatně nebyli ani v ostatních evropských armádách před světovou válkou.

Tento nedostatek značně komplikoval a znesnadňoval práci zpravodajských oddělení armád, která kromě řízení služby a sbírání zpráv v zájmu armády musila vykonávati ještě přímý vliv na zpravodajství u sborů a divisí.

Nějakých zvláštních směrnic o zpravodajství, vypracovaných již v míru pro štáby i vojska, vůbec nebylo,⁶⁾ což ovšem mělo nepříz-

⁶⁾ Tak tomu bylo ostatně před světovou válkou u většiny evropských armád.

nivý vliv jak na organizaci, tak i na techniku práce, jakož i na jednotnost názorů na zpravodajství.

Personál zpravodajského oddělení armády se skládal z přednosti oddělení, jeho pomocníka a tlumočnicků čínského a japonského jazyka.

Kromě státních tlumočnicků, většinou studentů Východního ústavu (orientálního ústavu), byly u štábů a vojsk ještě tlumočníci Číňané pro styk s místním obyvatelstvem.

Jestliže i na evropských bojištích měla otázka tlumočnicků velký význam, nabývala nesmírně velkého a odpovědného významu za války s Japonskem na území, obydleném Číňany, neboť důstojníci generálního štábu neznali ani čínsky ani japonsky.

Státní tlumočníci čínského jazyka se většinou velmi dobře zhostili svého úkolu, za to tlumočníci japonštiny byli mnohem slabší⁷⁾ a mnozí z nich neznali ani úplně mluvenou řeč; těch, kteří znali dobře japonské písmo (zvláště rychlopis), bylo náramně málo; dodám ještě, že tlumočníci neměli vůbec ani nejmenší průpravy k vojenskému překladatelství; neznali mnohdy vojenských termínů, nebyli obeznámeni s organizací japonské armády atd.

Zmíníme se ještě o jedné zvláštnosti rusko-japonské války, která stěžovala práci zpravodajských oddělení zvláště v prvním období války.

Všichni velitelé armád byli lidé vynikající osobní chrabrosti, vychovaní v tradicích rusko-turecké války z let 1877—78.

Za bojů a bitev chtěli velitelé armád mermomocí viděti a cítiti boj, přemísťující se koňmo po bojišti a navštěvující vojska.

Snad to mělo veliký morální význam, ale určitě to škodilo věci vedení bitvy, poněvadž velitelé obyčejně byli doprovázeni generálními ubytovateli i důstojníky operačního a zpravodajského oddělení, kteří kromě toho dostávali často i zvláštní (a mnohdy i daleká) posláni, která by byli mohli dobře vykonati i obyčejní pobočníci a ordonanční důstojníci.

Tím zvláště trpěla nepřetržitost a soustavnost zpravodajské práce, která by se byla mohla mnohem lépe prováděti dobře telefonicky z jednoho stálého místa a také jinak spojeného se všemi armádními sbory.

V zpravodajském oddělení druhé armády bylo na konec dovoleno alespoň jednomu důstojníku zůstatí stále na místě k nepřetržitému konání veškerých technických prací zpravodajských — sbírání, ocenění, registrace zpráv a sestavování listů zpráv.

Obor obranného zpravodajství, t. j. boje s nepřátelskou špionáží, byl v době rusko-japonské války ještě v plénkách.

Nějakých zvláštních orgánů obranného zpravodajství a štábů nebylo; nebylo u nich ani jednotlivých specialistů tohoto velmi důležitého a odpovědného oboru; veškerou usilovnou práci, spojenou s bojem proti rozsáhlému a velmi obratně vedenému vyzvědačství Japonců musila konati zase jen táž zpravodajská oddělení.⁸⁾

K řízení a provádění censury, tak těsně souvisící s obranným zpravodajstvím, byla zvláštní censurní oddělení.

Zpravodajským oddělením připadl velmi těžký úkol, který byl zkomplikován ještě slabou průpravou v zpravodajství již v míru,

⁷⁾ Většinou z těch, kteří dosud neabsolvovali Orientální ústav.

⁸⁾ Za spolupráce velitelů etapních a v týlu.

nesnázemi málo známého válečného jeviště s tak záhadným a chytrým čínským obyvatelstvem, jakož i velkou řadou japonských opatření, která znesnadňovala ruské zpravodajství, zvláště pak agenturní práci.

Jestliže se přes to podařilo zařídit zpravodajství tak, že dávalo velitelství zprávy, dostačující k tomu, aby mohlo učiniti příslušná a vhodná operativní rozhodnutí, může se za to děkovati neúnavné a intenzivní práci všech důstojníků a všeho personálu zpravodajských oddělení, kteří se dovedli rychle přizpůsobiti složité situaci a rozumně i široce využívatí zkušeností, které se čím dále, tím více hromadily.

D. Orgány zpravodajství.

Zpravodajství za rusko-japonské války užívalo těchto prostředků: 1. vojskového průzkumu, 2. výslechů zajatců, 3. studia dokumentů a předmětů, náležejících protivníkovi, 4. výslechů místního obyvatelstva, 5. tajné agentury, 6. vzdušného pozorování z upoutaných balonů, 7. studia tisku.

Všimněme si třeba jen krátce činnosti každého z těchto prostředků.

1. Vojskový průzkum.

a) Pěchotní průzkum.

Vojskový průzkum, konaný přímo bojujícími vojsky, dává zcela čerstvé a vyhovující zprávy jen tehdy, 1. jestliže jsou si důležitého významu nepřetržitého a soustavného průzkumu vědomi nejen velitelé všech stupňů, ale i řadoví vojáci; 2. jestliže organizace a technika zpravodajská jsou prodechnuty stejným duchem a stejnými názory, obsaženými v příslušných směrnicích; 3. jestliže si vojskové oddíly jsou vědomy důležitosti zpravodajského spojení se všemi vyššími instancemi, udržují pevně toto spojení a rychle, pravdivě a přesně hlásí o všem, co bylo pozoruhodného zjištěno o nepříteli, nezadržují u sebe zajatců a uchvácených dokumentů, nezapomínají i hned hlásiti všecko, co se týká „ordre de bataille“ nepřítele.

Jestliže uvedené podmínky nejsou vůbec nebo jen nepatrně splněny, pracuje celý zpravodajský aparát pomalu a s velikou ztrátou času způsobenou dotazováním, telefonickými rozhovory vyšších štábů atd.

Tehdy i nejintenzivnější a výborně konaná zpravodajská práce vyšších štábů je silně brzděna a nedává takových výsledků, jaké by mohla dávat, kdyby sama vojska pracovala, jak náleží.

Tak tomu, bohužel, bylo často i za rusko-japonské války. U mnohých a mnohých, i vysokých velitelů, nebylo pozorovati náležitě pochopení důležitého významu zpravodajství a nutnosti rychle hlásiti všechny zprávy zdola nahoru; zvláště se to pociťovalo za bojů, většinou prudkých a krvavých, s důstojným a podnikavým protivníkem.

Řadoví velitelé, zaměstnaní přímými následky bojů, často nespěchali s tím, aby informovali vyšší štáby o nepříteli, a dokonce „čekali“ na tyto zprávy shora. Poznámám, že Japonci v svém novém Polním řádu z roku 1906 zdůraznili význam a důležitost zpravodajství za bojů.

Naprostý nedostatek speciálních směrnic o zpravodajství⁹⁾ vedl

⁹⁾ Kromě nepatrných zmínek v Polním řádu.

nezbytně k tomu, že nebylo nijaké jednotnosti názorů na organizaci a techniku zpravodajství, což zvláště bilo do očí při používání výborného vojskového zpravodajského nástroje: oddílu plukovních pěších a jízdních zvěďů.¹⁰⁾

Tyto oddíly, existující u všech pluků (jízdni byly jen u sibiřských pluků), byly sestaveny z nejlepších, chrabrých a obratných lidí, zvláště vycvičených v přezvědech, konajících mnohdy zázraky statečnosti a získávajících při odvážných nočních výpadech kontrolní zajatce i dokumenty, jakož i zprávy o charakteru a síle nepřátelských opevnění.

Hlavně práci těchto „přezvědných oddílů“ lze děkovati, že bylo vždy dosti dostatečně hodnověrných zpráv o nepřátelském válečném složení; zvláště dobrých výsledků dosáhlo se při správném použití „přezvědných oddílů“ k čistě zpravodajským účelům, t. j. k provádění malých výpadů za přezvědnými účely.

Někteří velitelé, považující zvědy za „odbornou bojovou sílu“, někdy je slučovali po divisích ve větší oddíly a užívali jich k řešení čistě bojových úkolů, na př. v zahajovacím boji při ofenzivě. Velké ztráty mezi zvědy nedaly se nahraditi, ježto byli z bojů vyřadováni nejlepší lidé, zvláště vycvičení k přezvědné službě.

Konečně byl i třetí způsob užívání zvěďů k „znepokojuvání“ nepřítelů v noci; tento úkol, třeba byl snad v některých případech užitečný, mohl býti zajisté plněn i obyčejnými vojsky, aniž se musilo sáhnouti k tak cenným silám „přezvědných oddílů“, které se takovými úlohami zbytečně vyčerpávaly.

V celku, pomineme-li některé uvedené přehmaty, byla práce zvědných oddílů nejvýš užitečná a značně prospěla zpravodajství a pomohla práci i velkých štábů.

b) Jezdecký průzkum.

Ruské jezdeckto mělo převahu nad japonským jak co do počtu, tak i co do jakosti, při čemž se japonské jezdeckto obyčejně vyhýbalo jezdeckým srážkám s ruskou kavalerií.

Široké využití jezdeckta v zpravodajském oboru bylo ztíženo tím, že válka nabyla brzy posičního rázu, a tu se jezdeckto nemůže plně uplatniti. Mohlo-li jezdeckto volně operovati na odkrytých křídlech, jak tomu bylo na př. v době sandepuské operace,¹¹⁾ pronikajíc hluboko do nepřátelského týlu, dávalo mnoho užitečných zpráv.

Když ruská armáda v posledním období války stála na Sipingajských posicích v značné vzdálenosti od protivníka, organizovaly se k aktivnějšímu bojovému průzkumu jakoby zcela moderní „smíšené přezvědné oddíly“ z jezdeckta, dělostřelectva i pěších zvědných oddílů.

O tom podrobněji promluvíme v II. části, věnované výhradně příkladům zpravodajské činnosti.

2. Výsledky zajatců.

Výsledky zajatců, tento nejstarší a neustále užívaný prostředek zpravodajství, měly velký a snad i hlavní význam pro získávání zpráv také v rusko-japonské válce.

¹⁰⁾ Zvědy tyto měly název „loveckých oddílů“; udržely se i ve světové válce jako „přezvědné oddíly“ a vykonaly velmi mnoho pro zpravodajství.

¹¹⁾ Viz II. část.

Na každý způsob bylo vyslýchání zajatců základním prostředkem k sbírání hodnověrných zpráv o nepřátelském válečném složení (ordre de bataille).

Současné zajetí a výslech řady kontrolních zajatců v různých místech fronty způsobilo, že se vyjasňovalo válečné složení nepřítele na větších úsecích fronty.

Výsledky zajatců nabývají největšího významu:

1. jestliže zajatci hodně znají, rádi mluví a mluví pravdu (zvláště, jsou-li inteligentnější),

2. je-li dokumentů, nalezených u zajatců ihned využito ve smyslu potvrzení udaných zpráv,

3. když údajů zajatců je rychle a náležitě využito ve smyslu operačním a sami zajatci nejsou zbytečně zadržováni v předních oddílech a v různých štábech.

Všechny důležité zprávy zajatců, mající operační význam (o nových jednotkách, o příchodu záloh, o přípravě k plynovým útokům atd.) hlásí každý štáb okamžitě vyššímu štábu.

Včasné hlášení údajů zajatců má ohromný význam, obzvláště v době bojů, kdy se mnohdy na údajích zajatců zakládají rychlá operační opatření.

Příhlédněme, jaký ráz měly výsledky zajatců v době rusko-japonské války.

Ačkoliv jsou Japonci velkými vlastenci a jsou hluboce oddáni zájmům své armády, postupně nabytou praxí a uměním působiti na psychologii vyslýchanych podařilo se získati výsledkem zajatých vojinů dostatečné množství pravdivých zpráv.

Téměř všichni důstojníci a také vojíní některých, patrně neobyčejně dobře vojensky vychovaných oddílů, úplně odmítali dávatí jakékoli zprávy. Někdy bývala dávána i taková stereotypní odpověď: „Kdybych řekl cokoli, bude to škoditi velké armádě mikádově, a proto nemám práva dáti vám nějaké informace.“

Ale i když zajatý Japonec mlčel, tu sám fakt, že byl zajat na určitém místě a že patří k určité části, jakož i dokumenty u něho nalezené dávaly mnohdy dostatečné údaje pro zpravodajství.

Výsledky zajatců, i když ochotně mluvili, nemohly dáti stoprocentní výsledky, jak tomu bylo na př. ve světové válce:

Příčiny byly tyto:

1. Výsledky se konaly výhradně prostřednictvím tlumočnicků, protože důstojníci zpravodajských oddělení neuměli japonsky; výslech má najisto mnohem větší význam, děje-li se ve formě živého rozhovoru přímo mezi vyslýchaným a důstojníkem zpravodajského oddělení.

2. Jak jsme již ukázali, neuměli všichni tlumočníci dokonale běžnou řeč japonskou, čímž trpěla jasnost a úplnost údajů.

3. Okolnost, že mnozí tlumočníci neznali dobře japonského písma a zvláště „rychlompisného“, kterým byly psány téměř všechny dopisy, znesnadňovala rychlé obeznámení s obsahem dokumentů nalezených u zajatců před výslechem; tím unikala mnohdy příležitost použití takových dokumentů k vynucení podrobnějších a pravdivějších výpovědí.

4. Velmi brzdilo i to, že Číňané a Japonci, majíce stejné hieroglyfické písmo, vyslovují je jinak. Protože na ruských mapách byly uvedeny názvy vesnic, řek atd. čínskou výslovností, tlumočníci nemohli často pochopiti, o jakých vesnicích a p. zajatci vypravovali.

Za dlouhého pobytu na různých posicích vydalo zpravodajské

oddělení II. armády zvláštní mapy důležitých prostorů s nápisy hieroglyfickými a vedle těchto nápisů stála ruským písmem znázorněná čínská a japonská výslovnost.

Výslech s použitím takových map byl již mnohem snadnější; dodáme, že se japonští poddůstojníci a často i vojáci dobře orientovali na mapě a uměli čísti hieroglyfy.

Zmíněné obtíže měly arci za následek, že výsledky zajatců byly mnohem těžkopádnější, pomalejší a složitější než na evropských bojištích.

3. Studium dokumentů a předmětů, odebraných zajatcům anebo nalezených na bojištích.

Z dokumentů, nalezených u nepřítele, získávají se mnohdy velmi důležité a k tomu i dokumentární zprávy i operativního charakteru, na př. vzetím oficiálních rozkazů, nařízení atd. Většina soukromých dokumentů, dopisy, lístky, pohlednice, deníky atd.), dává mnoho všelijakých užitečných zpráv o armádě a státu, téměř vždy skýtá i údaje o nepřátelském válečném složení, majíc na adresách pojmenování oddílů.

V rusko-japonské válce v posícních obdobích války užívali již Japonci úmyslného podvrhování dokumentů a předmětů, aby uvedli protivníka v omyl o svém ordre de bataille.

Proto podávala zpravodajská oddělení konečné ocenění hodnověrnosti zpráv z dokumentů, nalezených před posicemi, teprve po důkladném srovnání se všemi ostatními, již známými zprávami. Z předmětů byly to hlavně osobní odznaky, dřevěné deštičky na puškách s čísly oddílů a razítka na oděvních součástkách.

Během operací, aby ruskému zpravodajství ztížili práci podle nalezených předmětů, odstranili Japonci veškeré identifikační znaky s oděvů, osobní odznaky i deštičky s pušek.

Zprávy z dokumentů mají tím větší cenu, čím jsou „čerstvější“ a čím rychleji se jich využije.

Pro zmíněnou již nedostatečnou znalost japonského písma zabíral výběr a studium dokumentů mnohem více času, než jak tomu bývá v evropských válkách.¹²⁾

Na ocenění dokumentů mělo neblahý vliv to, že důstojníci gen. štábu, neznající vůbec japonského jazyka byli nuceni při oceňování úplně spoléhat na tlumočníky, kterým však mohlo mnoho věcí uklouznouti, ježto neměli náležitě vojenského průpravy k svému úřadu.

4. Zprávy od místního obyvatelstva.

Zprávy od místního obyvatelstva neměly většinou valné ceny, ačkoliv jakýsi užitek z nich přece jen byl tím, že objasňovaly různé „pověsti“ a „sluchy“ o zamýšlených operacích Japonců. „Sluchy“ ty bývaly mnohdy i dosti hodnověrné, ježto čínské obyvatelstvo mělo neustále své vlastní spojení, svou „soukromou poštu“ s oblastmi, obsazenými nepřítelem.

5. Tajná agentura.

Hluboká agentura, zabírající i území japonských ostrovů, Mongolsko¹³⁾ i hluboký tyl mandžuského válčiště, byla organisována a řízena zpravodajským oddělením štábu vrchního velitele.

¹²⁾ Některé dokumenty musily se poslati do štábu vrchního velitele, kde byli tlumočníci, kteří znali japonský jazyk dokonale.

¹³⁾ Nebyla vyloučena možnost japonské ofensivy Mongolskem.

Každý štáb armády vedl agenturu v mezích svých prostorů, jejichž hranice udával štáb vrchního velitele.

Poněvadž nebylo již v míru založené síť agentů-residentů, musily štáby armád organisovati tajnou agenturu zcela nově, při čemž ovšem začaly s jednodušším způsobem pomocí agentů putujících.

Organisace agentury na mandžuském válčišti možno charakterisovati těmito hlavními zásadami:

Nábor agentů, který se vzhledem na situaci musil konati prostřednictvím tlumočnicků-Číňanů, měl ten nedostatek, že bylo velmi těžké správně posouditi spolehlivost a oddanost samého verbujícího, o němž bylo často zhola nemožné získati přesné informace.

Velmi nesnadné bylo též řídit se základní zásadou tajné agentury: aby se agenti vzájemně neznali, poněvadž verbující obyčejně vybírali malé „party“ (družstva) agentů.¹⁴⁾

Aby ruská zpravodajská služba nebyla úplně v rukou některé takové družiny, byla nucena zakládati v různých dostatečně od sebe vzdálených místech několik vedoucích agenturních středisk, v jejichž čele byli buď důstojníci sibiřských pluků, znající místní poměry, nebo zmocnění ruští občané, kteří již dříve bydlili v Mandžusku.

Průprava agentů, úkoly pro ně i v výsledcích vracejících se agentů spočívaly na bedrech důstojníků gen. štábu zpravodajských oddělení, kteří si pomáhali tlumočnický.

Veškerá tato činnost byla buď velice pomalá nebo narážela na veliké nesnáze.

Poněvadž Číňané neměli mnohý z vojenských termínů a neměli též jasné představy o organisaci jednotek (sbor, divise, pluk), stávalo se stále, že agenti pletli tyto pojmy.

Velmi těžké bylo dosíci toho, aby agenti dávali zprávy o číslech oddílů.

Většinou agenti zjistili druh nepřátelských vojsk (pěchota, dělostřelectvo, jezdeckvo...) a úhrnný počet v tisících anebo v stech.

Dostí mnoho zpráv přicházelo o týlových japonských opevněních (někdy i s náčrtý), o skladištích zásob, stavebách nových mostů na řekách atd.

Faktické provádění agentury bylo nejvýš ztíženo tím, že Japonci během války sňali identifikační odznaky oddílů, nejvýš pečlivě konali strážní službu a neobyčejně uvědoměle chránili vojenské tajemství, jsouce vždy velmi zdržlivými a svrchovaně podezřívavými k místnímu čínskému obyvatelstvu; přidejme k tomu též nejvýš činnou a krutou japonskou protivyvědačskou službu, která každého chyceného nepřátelského vyzvědače trestala smrtí.

Veliké nebezpečí práce a někdy i vliv japonských agentů měly v některých případech za následek, že si agenti „vyrobili“ zprávy, zůstavše klidně doma za pecí; protivyvědačská služba II. armády objevila se ve dvou případech tajné čínské kanceláře, v kterých se scházeli agenti (i různých armád), a tam nejen společně a velmi obratně sestavovali padělané hlášení, ale vyráběli i dokumenty, kterými se mělo dokázati, že skutečně pracovali v daných prostorech.

V jednom případě se podařilo obratností a vynalézavostí stát-

¹⁴⁾ Poznámávám, že u Číňanů má způsob práce v partách (družinách) veliký význam.

niho tlumočnicka čínského jazyka,¹⁵⁾ jenž požíval u čínského obyvatelstva veliké vážnosti, odkrýti i celou špiónskou japonskou organizaci, vedenou jedním význačným čínským úředníkem.

Organisace se prozradila snahou vpustit své agenty do ruské organisace, opatřivši je potvrzeními a legitimacemi ruských tajných agentů.

Práce agentury, překonávajíc na každém kroku obtíže mnohem větší než v evropských válkách a postupně vybírajíc sobě kádr spolehlivějších a již vyzkoušených agentů, stále a stále se zlepšovala, dávajíc přesnější a spolehlivější zprávy.

Kromě práce pomocí putujících agentů, která až do konce vojny zůstala hlavním způsobem práce, podařilo se zahájit již s počátku zakládání dočasných residentů pod maskou dělníků zaměstnaných na práci o posicích v týlu, civilních vozků při voj. transportech v týlu atd.; v době, kdy ruské armády stály na stálých „Sipingaických posicích“, byly již založeny sítě stálých residentů v celé řadě důležitých míst.

Spojení s residenty bylo výhradně pomocí putujících agentů posílů, kteří velmi obratně a nepozorovaně dovedli pronášeti zprávy (psané) v nejrůznějších úkrytech svého oděvu nebo náradí.

Poznamenám ještě, že ve většině případů měli čínští agenti mnoho skutečně dobrých vlastností, nutných pro tajného agenta: byli chytrí, obratní, nejvýš vytrvalí, skromní v jídle, výborně se orientovali v krajině a velmi dobře si pamatovali vše, co viděli, zapisující si vše do mozku jako na kinematografický film.

Práci agentů usnadňovalo to, že se v obydlených místech snadno ztráceli v místním obyvatelstvu, nebot' Číňan se podobá Číňanu jako vejce vejci.

K charakteristice čínských agentů nutno se zmíniti ještě o jejich východním fatalismu a o neobyčejné žádostivosti peněz, která je sváděla sloužití tomu, kdo dá víc, poněvadž obyvatelstvo necítilo nějakých zvláštních sympatií ani k Rusku, ani k Japonsku.

Nejlepšími agenty, jako vždy, byli lidé, kteří z těch neb jiných důvodů pociťovali k Japoncům osobní nenávisť (rozhoření domu, násilí na rodině a j.).

6. Vzdušné pozorování.

Vzdušné pozorování z upoutaných balonů bylo ještě v zárodcích a nedávalo nijakých uspokojivých výsledků.

7. Studium tisku.

Studium tisku se provádělo na válečném jevišti výhradně v zpravodajském oddělení štábu vrchního velitele; kromě toho se vedlo v hlavním štábu v Petrohradě a vojenskými attaché v různých cizích státech světa.

Všechny důležité zprávy z tisku byly zasílány ihned telegraficky do zpravodaj. oddělení vrchního velitele mandžuských armád.

V další části všimneme si na konkrétních příkladech práce zpravodajské služby, hlavně zpravodajského oddělení štábu II. armády, v době od prosince 1904 do léta 1905.

¹⁵⁾ Absolvoval Orientální institut a výborně znal čínský jazyk slovem i písmem.

Příklady zpravodajské činnosti v období od operace u Sandepu v lednu 1905 do závěrečného období stabilisace na Sipingaiských pozicích.

A. Krátký přehled událostí do prosince 1904 (náčrt 1.).

Jakmile se válka stala nevyhnutelnou, počalo Rusko intenzivně prováděti soustředování vojsk v Mandžusku, učinivši nejrozhodnější opatření k tomu, aby se zvětšila schopnost provozu veliké sibiřské dráhy,¹⁶⁾ která nabyla tak ohromného významu vzhledem k tomu, že vzdálenost válečného jeviště od centra státu byla veliká.

Neúnavnou a obětavou prací ruských inženýrů byla výkonnost sibiřské železnice zvětšena z 1½ páru na 18 párů vlaků denně (stavěly se doplňkové stanice a rozjezdy, stavěla se částečně druhá kolej atd.).

Poznamenejme ihned, že tato trať pracovala výborně až do konce války a Japoncům se ani jednou nepodařilo, ač se o to několikráte pokoušeli, porušiti pravidelnost téměř nepřetržité dopravy vojsk a zásob.

Všecky naděje Japonců, kteří měli ohromné výhody v rychlosti soustředění, že se jim podaří rozbít Rusy po částech, byly liché.

První a velmi vážný odpor postupujícímu protivníku kladly čtyři základní sibiřské sbory, posílené nově postavenými sbory (5. a 6. sibiřským sborem) ze záložních částí kazaňského vojenského okruhu; později se valila na východ vlna několika sborů z Evropského Ruska.

Japonská I. armáda Kuroki, II. armáda Oku a IV. armáda Nodzu postupovaly proti ruským vojskům v Mandžurii a III. armáda Nogi počala obléhací operace proti pevnosti Port-Arturu.

Přes to, že pevnost nebyla ani zdaleka hotova a nebyla dostatečně zásobena bojovými prostředky ani potravinami, dokázala nelslychaná statečnost a často hrdinství ruských vojsk to, že posádka 45.000 mužů vydržela 11měsíční obléhání stopadesátitisícové armády Nogiho; v prosinci 1904 vyčerpaná, vykrváčená a již hladovějící pevnost Port-Artur padla.¹⁷⁾ Když se pevnost vzdala, bylo v ní všeho všudy 5000 zdravých obhájců; v nemocnici bylo na 10.000 raněných a nemocných kurdějemi. Ztráty dosahovaly u jednotlivých pluků až 90%. Ztráty Japonců za dobu obléhání byly asi 100.000 lidí.

Mandžuská armáda, po velké řadě krvavých bojů na řece Yalu, u Tjurenčenu, u Wafangou, u Dašičao a jiných míst, ponenáhlu se stahovala k Ljaojanu.

V létě 1904 byla svedena u Ljaojanu první všeobecná bitva; po mnohých krvavých bojích ustoupila ruská armáda v okamžiku, kdy se již převaha klonila na ruskou stranu a Japonci sami se chystali k ústupu.

Hlavní příčinou toho byla nerozhodnost a přemrštěná opatrnost vrchního velitele, který nedovedl pochopiti a správně oceniti kritický okamžik boje...

Po Ljaojanu došlo k Šachejské operaci, která byla již ofensivní a proměnila se v střetnou operaci vzhledem k tomu, že i Japonci zahájili ofensivu.

¹⁶⁾ Moskva—Vladivostok — 8000 verst (versta = 1060 m).

¹⁷⁾ Pro operace u Port-Arturu měly veliký význam operace lodstva, jejichž popis vychází již z rámce mé stati.

Šacheiské boje nedaly velkých a rozhodných výsledků ani jedné ani druhé straně a armády až do ledna 1905 přešly k posíchní válce.

K počátku zimy 1904—1905 vzrostla již mandžuská armáda na 3 armády, které od pravého křídla k levému stály v tomto pořadí:

II. armáda generála Grippenberga, III. armáda gen. bar. Kaulbarse a I. armáda generála Liněviče. — V čele všech armád stál vrchní velitel gen. Kuropatkin.

Štáb II. armády, jehož náčelníkem byl generál Ruzskij,¹⁸⁾ skládal se většinou z důstojníků gen. štábu vilenského vojenského okruhu, kterému před válkou velel generál Grippenberga.

Příslušníci štábu, spjatí pouty společné práce a družby, již v míru chovali hlubokou úctu a důvěru k svému veliteli armády a k jeho náčelníku štábu.

Zpravodajské oddělení štábu II. armády skládalo se z přednosty, který předtím býval přednostou zpravodajského oddělení štábu kijevského vojenského okruhu a měl tedy již zpravodajské zkušenosti, dále pomocníka jeho — autora těchto řádek — a tlumočnicků čínského a japonského jazyka.

Zpravodajské oddělení, utvořené na bojišti na počátku prosince 1904, nejprve přistoupilo k studiu zpráv, jsoucích již o nepříteli, jeho organizaci i seskupení.

B. Operace u Sandepu v lednu 1905.

(Náčrt 2).

Po pádu Port-Arturu koncem prosince 1905 rozhodl se vrchní velitel počátkem ledna zahájití ofensivní operaci dříve, než se III. armáda Nogiho, uvolnivši se od Port-Arturu, spojí s ostatními japonskými silami; hlavní úder měla vésti II. armáda, stojící na pravém křídle.

Za pravým křídlem II. armády stál jezdecký sbor generála Miščenka.

Protivníkovy armády stály zhruba takto: proti II. ruské armádě stála II. armáda Oku, proti ruské III.—IV. japonská armáda Nodzu a proti I. ruské — I. japonská armáda Kuroki. Na krajním levém křídle Oku stál jezdecký oddíl Akijamy. O situaci armády Nogiho nebylo ještě určitých zpráv.

„Mladému“ zpravodajskému oddělení II. armády, nemajícimu ještě bojových zkušeností, připadla ihned odpovědná práce připravití po zpravodajské stránce zamýšlenou ofensivní operaci.

Úlohou zpravodajství II. armády bylo stanovití co nejpřesněji válečné složení protivníka, jeho seskupení a sílu v pásmu na západ od železnice.

Poněvadž vojsková zpravodajská činnost v tomto období získávala poměrně málo kontrolních zajatců a protivníkovy válečné složení bylo známo jen ve velmi hrubých rysech — bylo rozhodnuto ihned odeslati první serii právě vycvičených putujících agentů ve všech hlavních směrech, při čemž hlavní pozornost byla věnována krajnímu levému křídlu protivníkovu; do míst, jež měly být hlavními cíli zamýšlených útoků, do prostoru Sandepu a Chegoutai byli poslání zvláštní agenti s úlohou, vypracovatí co možná náčrt japonských opevnění. K průzkumu nejvyššího důležitého výstupku posice

¹⁸⁾ Za světové války byl nejprve velitelem 3. armády, pak velitelem severozápadní a na konec severní fronty.

u vesnice Sandepu, která byla velmi důkladně opevněna,¹⁹⁾ byl vyslán důstojník generálního štábu.

Během celého prosince a začátkem ledna 1905 hlásili agenti o zesilování levého křídla Japonců a o tom, že se objevil oddíl u Sjaobejche.

Tyto zprávy byly sice v podstatě správné, ale co se týká množství vojska, byly velmi přemrštěné. Sílu nepřátelských vojsk zveličoval i vojskový průzkum, jenž se projevil několika výpady.

Před zahájením ofensivy II. armády, jež začala 12. ledna, předložilo zpravodajské oddělení doklad o seskupení nepřátelských sil s náčrtem.

Podle tohoto dokladu na západ od železnice a asi k vesnici Lidiutun byly správně zjištěny 3. a 4. divise a 6. záložní brigáda II. arm. Oku; o 6. divisi bylo předpokládáno, že je v záloze. Na západ od vesnice Lidiutun předpokládala se 1. a 11. záložní brigáda a 7 jezdeckých pluků oddílu Akijamy asi s 18 děly.

Ofensiva II. armády, jež byla jejím bojovým křtem, začala vesele, bodře, s velikým nadšením a prováděla se energicky, přičemž bylo nutno překonávat obvyklý houževnatý a často i hrdinský odpor Japonců.

Jízdní oddíl Miščenko, správně dirigovaný na hluboký obchvat levého křídla Japonců, úspěšně pronikl do týlu jejich a v době operace dostal se až k vesnici Landungou. Jezdeckvo dodalo řadu cenných zpráv, zvláště důležitých proto, že se mu do rukou dostala kancelář jednoho z japonských pluků.

Nejprve ukáží, že útočila jen II. armáda, a III. i I. armáda, podle rozkazu vrchního velitele, zůstávaly v posicích, zesílivše jen poněkud dělovou palbu. Pokus jednoho z velitelů sborů III. armády, přejít v ofensivu, ostatně úspěšný, byl ihned zastaven.

Pro vynucenou a úplnou pasivitu III. a I. armády Japonci postupně stahovali proti II. armádě zálohy nejen své IV., ale dokonce i I. armády Kurokiho.²⁰⁾

I. sibiřský sbor na pravém křídle II. armády, rozvíjeje svou ofensivu a zmocniv se četných vesnic na levém břehu Hunho dobyt i silně opevněné vesnice Chegoutai.

Na frontě proti vesnici Sandepu postupoval 8. sbor, v kterém došlo k velmi smutnému nedorozumění, které se velmi těžce odrazilo na průběhu celé operace.

Vojska sboru, vzavše vesnici Baotajczy a ztrativše orientaci, domnívala se, že vzala vesnici Sandepu, což i hlásila; když se nedorozumění vysvětlilo a bylo nařízeno neprodleně útočit na Sandepu, útok se nepodařil; příčinou neúspěchu byla noc, veliká únava lidí a strašná kulometná palba nepřátelská na zcela holý terén před vesnicí, kterým kromě toho procházel hladce zamrzlý vodní tok.

Po dalších neúspěších útoků na Sandepu²¹⁾ rozhodl se velitel II. armády zcela správně, ponechatí proti Sandepu clonu a pokračovali v ofensivě na pravém křídle.

Zpravodajské oddělení štábu vrchního velitele v své listině zpráv

¹⁹⁾ Většina větších čínských vesnic měla hliněnou zeď na ochranu v míru proti Chunchuzům. Tyto zdi se zesilovaly, dělaly se do nich střelná, stavěly umělé překážky (většinou záseky a vlčí jámy).

²⁰⁾ Jak by byl celou operaci usnadnil silný, ale v podstatě demonstrativní úder, na př. I. armády gen. Liněviče!

²¹⁾ Kterémužto místu, nevím proč, připisoval vrchní velitel neobyčejný význam taktický.

z 15. ledna ukazovalo, že Japonci, počítáme-li i přitažené zálohy, mohli mít proti II. armádě nejvýše 92 praporů, t. j. neměli převahy početní. Zpravodajské oddělení, zasahující tím dokonce do operativních věcí, učinilo závěr o nutnosti pokračovati v rozhodné ofenzivě, dříve než dojde III. armáda Nogiho a V. armáda Kavamury, o které byly již zprávy, že se sestavuje.

Ačkoliv však velitel II. armády, generál Grippenbergr, energicky naléhal na to, aby se pokračovalo v ofenzivě, nasákla již duše vrchního velitele jedem pochybnosti a nerozhodnosti, takže kategoricky nařídil, aby se ofenziva zastavila a ustoupilo se na dřívější posice.

Posledním popudem k tomuto rozhodnutí byly nepotvrdivší se potom zprávy od III. armády, že proti jedné z jejích divisí útočí nepřítel velkými silami.

S pocitem hluboké lítosti a s podlomeným duchem II. armáda ustoupila...

Velitel II. armády, generál Grippenbergr, jakožto generál adjutant vyprosil si dovolení u cara, aby směl přijeti do Petrohradu k osobnímu dokladu o situaci. Na své místo se generál Grippenbergr již nevrátil a velitelem II. armády byl jmenován velitel III. armády, generál baron Kaulbars. Velitelem III. armády se stal gen. Batjanov.

Ihned po dosažení starých posic začaly se přípravy k nové ofenzivě.

Zpravodajské oddělení II. armády vzalo si nyní za úkol zjistiti seskupení nepřátelské, porušené ofenzivou, a věnovati hlavní pozornost prostoru za levým křídlem, kam mohla již od Port-Arturu dorazit III. armáda Nogiho.

Do vesnice Sjaobejche na soutoku Hunho a Taitsoho byl poslán zvláště spolehlivý agent-resident.

C. Období mezi sandepuskou operací a operací mukdenskou.

Celé období mezi lednovou sandepuskou operací a všeobecnou bitvou u Mukdenu v únoru je charakterisováno velmi líknavou činností vojskového průzkumu, který dával velmi málo zajatců; tato činnost se za to kompensovala velmi důležitými zprávami tajné agentury.

Již koncem prosince hlásil putující agent, že se v Sjaobejche očekává příjezd generála Nogiho.

Koncem ledna došla agenturní zpráva, že Nogi již přijel do Sjaobejche. Vrchní velitel uznal, že tyto zprávy „zasluhují málo důvěry“.

8. února podalo zpravodajské oddělení II. armády, doplňkem k denním listinám zpráv o nepříteli, náčelníku štábu celkový doklad o seskupení protivníka s náčrtem.

Listina zpráv, ukazující, že proti II. armádě jsou 5. a 8. divise Oku, 11. záložní brigáda a snad i částí 10. divise, tvrdila již určitě, že „podle údajů mnohých zvěděů v prostoru Sjaobejche jsou soustředěny části 1. a 9. divise, které přišly z Ljaotungu“...

Vrchní velitel ani těmto zprávám nepřisoudil velkého významu a v listině zpráv zpravodajského oddělení vrchního velitele byl učiněn závěr, že o dorážení divisí armády Nogiho do prostoru údolí Hunho nemáě téměř zpráv a jediný určitý údaj dokonce úplně odporuje takovému předpokladu.

Velitel II. armády, generál baron Kaulbars, přisuzuje veliký význam přesnějšímu výjasnění situace na krajním levém křídle

protivníkovi, poslal již koncem ledna do prostoru Sjaobejche jezdecký oddíl generála Rennenkampfa²²⁾ s úkolem, prověřiti zprávy agentů.

Tyto správně a plánovitě zamýšlené převědy byly však, bohužel, přerušeny neočekávanou událostí, která — jak se později ukázalo — byla jedním z prvních dějství přípravy japonského vrchního velitele Oyamy k mukdenské ofenzivě.

30. ledna byl mezi stanicemi Gundžulin a Fudzjatun (viz náčrt 1) na železnici proveden útok japonsko-chunchuzského oddílu.

Strážní oddíl železniční zveličil v svých hlášeních síly nepatrného oddílu na 10 tisíc Japonců a 20 tisíc Chunchuzů!

General Kuropatkin, obávaje se silně o svou jedinou komunikaci, ihned poslal na sever dosti značné síly, vzav z oddílu Rennenkampfova, který již začal své převědy na jihu, celou kozáckou divisi.

Značně zeslabený jezdecký oddíl byl nucen přestati s převědy v nejdůležitějším okamžiku a musil se vrátit zpět na své původní místo. Na počátku února došly do štábu vrchního velení zprávy o ofenzivě Japonců na krajní levé křídlo I. armády gen. Liněviče.

Tato skutečně energická, ale jak se potom ukázalo, demonstrační ofenziva měla v zápětí toto rozhodnutí vrchního velitele:

a) ofenziva II. armády, zamýšlená 12. února, byla odvolána.

b) 1. sibiřský sbor, který stál v záloze za pravým křídlem II. armády, byl spěšně přesunut na krajní levé křídlo ruských armád, čímž se tento výborný sbor téměř nezúčastnil mukdenské bitvy.

Velitel II. armády, jenž zůstal bez záloh, byl nucen vzíti všechnu pěchotu a dělostřelectvo z oddílu generála Kossagovského, jehož úlohou bylo chrániti mezeru mezi řekami Hunho a Liaoho.

Na této frontě zůstal jen slabý jezdecký oddíl.

Nedůvěra vrchního velitele k úplně správným hlášením II. armády o soustředování proti ní III. armády Nogiho a očekávání hlavního útoku na I. armádu přivedla k zeslabení II. armády a ulehčila úkol Oyamův.

Všechny útoky na I. armádu byly odraženy. V noci s 15. na 16. února přišel do zpravodaj. oddělení II. armády agent ze Sjaobejche, který hlásil, že armáda Nogiho již nastupuje v severozápadním směru.

16. února hlásil velitel jezdeckého oddílu, pozorujícího mezeru mezi Hunho a Liaoho, že postupují kolony nepřátelské, přinálezející k jednotkám III. armády Nogiho.

Mukdenská bitva, která byla největším aktem celé rusko-japonské války, začala.

D. Mukdenská bitva.

(Náčrty 2 a 3).

Silný a hluboký obchvat pravého křídla II. armády a nepřátelská ofenziva i na východ od Hunho donutily II. armádu zahájití pomalý ústup.

K 17. února dosáhl na levém břehu Hunho protivník již vesnice Toutajczy, která byla všeho všudy několik kilometrů od vesnice Maturan, kde byl štáb II. armády.

Podle rozkazu velitele armády zůstali důstojníci operačního a zpravodajského oddělení v Maturaně a důstojníci ostatních odděle-

²²⁾ Rennenkampf velel oddílu místo raněného generála Miščenka.

ni odjeli do nového stanoviště velitelství II. armády. Sám velitel II. armády odjel na frontu, aby sestavil aktivní skupiny, zanechav na místě svého zástupce generála von der Launica.

Když došly zprávy od jezdeckta, že se projevila ofensiva nepřítelů i na pravém břehu Hunho, vyjeli důstojníci operačního i zpravodajského oddělení s generálem Launicem a náčelníkem štábu v čele na písčné násypy na břehu řeky u vesnice Šuango. K odražení útoku u této vesnice byla skrytě rozložena smíšená brigáda generála Golembatovského s dvěma bateriemi.

Brzy rojnice nepřátelské v plném pořádku a rychle postupující vyšly z fronty vesnic Cajencza a Petchoza.

Při útoku brigády Golembatovského došlo před očima štábu ke skvělému střetnému boji. Protivník ustoupil k okrajům vesnic, kde se opevnil; všichni zajatci patřili k 9. pěší divisi armády Nogiho.

Do hluboké noci přednosta zpravodajského oddělení i jeho pomocník prováděli výslechy zajatců, mající velký význam pro objasnění myšlenky manévru i sil III. armády.

Z výslechu jednoho velmi inteligentního a neobyčejně informovaného zajatce japonského šikovatele vyšlo najevo, že za 9. divisi postupovaly stupňovitě 1. a 7. divise, v jejichž týlu postupovaly záložní jednotky, jejichž složení a sílu zajatec nemohl (nebo nechtěl) říci.

Souhrn z výslechů všech zajatců byl neprodleně zaslán do štábu vrchního velitele.

Ve všech dalších dnech do konce bitvy 25. února nepřítel stále prohluboval svůj obchvat, hroze již odříznouti armádu od Mukdenu.

Všecky zpravodajské zprávy docházely v těchto dnech výhradně od vojsk, která denně zajímala Japonce i s dokumenty. Mezi dokumenty byla zvláště cenná dispoice, nalezená 21. února u zabitého důstojníka v prostoru I. armády. Válečné složení nepřítelů bylo čím dále, tím lépe známo a k 22. únoru jevílo se štábu vrchního velitele tak, jak ukazuje přiložený náčrt (náčrt 3. Kopie skizzy originálu z 22. února 1905). Agenturní zpravodajství vzhledem k těsnému bojovému dotyku obou stran za bojů nepracovalo.

Po nezdařeném pokusu 24. února 1905 přejítí v protiofensivu organisovanou aktivní skupinou, znesnadněnou písčnou bouří, která bila do tváří ruských vojsk, byl vydán rozkaz k ústupu, který se začal 25. února.

E. Ústup od Mukdenu.

Proto, že se při ústupu ruské armády čím dále, tím více vzdalovaly od Japonců, kteří nepronásledovali energicky, nýbrž vyslali kupředu jen pomalu postupující jezdecké oddíly v nejdůležitějších směrech, byly zprávy o protivníku od zadních vojáků čím dále, tím skoupější a od 3. března téměř úplně přestaly docházeti.

Hledati protivníka musila nyní hlavně agentura.

Hrubá osnova nového seskupení japonských sil a jejich předvojů jevíla se vrchnímu velení k polovici dubna tak, jak to ukazuje náčrt 4.

Zpravodajské oddělení II. armády užívalo během ústupu způsobu, který možno nazvati „agenturním zadním vojem“ a jenž záležel v tom, že na všech hlavních cestách japonského postupu zůstávali agenti (většinou po dvou), kteří měli vyčkati příchodu Japonců a potom dohoniti štáb armády, když předtím zjistili, jaký oddíl

a kdy prošel daným místem; aby zprávy mohly býti rychleji do-
dány, dostali agenti peníze na nájem, ba i nákup dopravních pro-
středků.

F. Rozmístění armád na sipingaiských pozicích.

Od jara 1905 až do konce války byly ruské armády rozloženy
na t. zv. sipingaiských pozicích.

Poněvadž vzdálenost od protivníka byla až na jeden velký
denní pochod, musila zpravodajská služba organisovati zvláštní od-
díly, které podnikaly aktivní bojové operace, jakož i využívali agen-
turního zpravodajství, které se musilo znova organisovati podle
místních podmínek.

Štáb vrchního velitele dal všeobecné směrnice o organisaci
agentury, při čemž k řízení agentury v štábech sborů a jednotlivých
oddílů byli určeni již zvláštní důstojníci generálního štábu.

Kromě vysílání putujících agentů činila se i opatření k umístě-
ní agentů-residentů.

Zpravodajskému oddělení štábu II. armády podařilo se nasaditi
agenty residenty do Tělina, Kanpina, Fakumyna a Sinmintina.

Agent z Sinmintina byl několikráte komandován do Inkou.

Za agenty residenty byli vybíráni zvláště spolehliví a chytrí
lidé, kteří si většinou v residentuře zavedli nějaký drobný obchod;
stýkali se se štábem armády dopisy prostřednictvím agentů-poslů,
které si sami vybrali; dopisy skrývali obratní a chytrí Číňané tak
dobře, že ani jeden agent-posel nebyl zadržen.

Nově založené agenturní sítě počaly dávatí dobré a mnohdy
i velmi cenné zprávy v posledních dnech dubna.

Veliký užitek přinesla zpravodajské službě i práce periodicky
vysílaných přezvědných oddílů, sestavených z jezdeckta, dělostře-
lectva a zvědných oddílů.

Tyto oddíly zajímaly japonské vojáky z předních stráží a někdy
bojem pronikaly i hluboko do posic nepřátelských.

Výslechem zajatců nejen z jezdeckta dopředu posunutého, ale
i z pěchoty vyjasňovalo se seskupení nepřátelských sil, určených
s počátku jen ve velmi hrubých rysech, čím dále, tím podrobněji
do divisí, brigád a částečně i pluků (náčrt 5).

Zpravodajská oddělení, vnikající čím dále, tím více do organi-
sace nepřátelského týlu, počala periodicky vydávati náčrty organi-
sace týlu se zakreslenými komunikačními uzly, základnami, skla-
dišti, jakož i zvláštní náčrty nepřátelských opevnění.

V době stabilisace na sipingaiských pozicích jak zprávy hlu-
boké zahraniční agentury, tak i výsledky zajatců vyjasnily, že Ru-
sové nabývali čím dále, tím větší převahy; Rusko, začavši válku se
záložníky starších ročníků, dostávalo nyní na frontě výborné mladé
posily; do 15. měsíce války povolalo Rusko všeho všudy 32½%
všech svých ozbrojených sil, kdežto Japonsko došlo již podle údajů
štábu vrchního velitele do 150% napětí svých sil.

V Rusku nebylo nijakých obtíží ani v zásobování armády, kdež-
to zásobovací situace japonské armády počala se horšiti.

Velmi těžká byla i finanční situace Japonska, jehož dluh vzrostl
o 255%, břímě daňové bylo nutno zvýšiti o 35% a rozpočet výdajů
zdvojnásobiti.²³⁾

²³⁾ Podle dat prof. P. Migulina.

Bylo jasno, že by Rusko, i kdyby válku jen protahovalo, mohlo ji skončiti za podmínek pro sebe výhodných.

Ale vnitřní nepořádky, vzrůstající v revoluční hnutí, donutily vládu pospíchat s ukončením války a uzavřítí známý Portsmouthský mír.

Podle podmínek tohoto míru byla Korea uznána za nezávislou. Rusko uznalo jen přednost práv Japonska v Korei.

Kvantungský poloostrov s Port Arturem a Dálným přešel na Japonsko.

Po ukončení války se vztahy mezi bývalými nepřáteli stále lepšíly a ve světové válce Japonsko stálo již v řadách spojenců proti Německu.

Nepřátelské armády pocítily za války k sobě vzájemnou úctu, která se i dnes v hodinách těžkého strádání Ruska udržuje v Japonsku ve formě úcty k padlým ruským vojínům:

Na bojištích (v Port-Arturu, Mukdenu a j.) vidíme krásně udržované hroby ruských vojáků, před kterými se při slavnostních příležitostech sklánějí hlavy i oficiálních zástupců armády a loďstva.

G. Závěr.

Nedotýkaje se vůbec ocenění politického významu příčin i následků války, ani věci operativně taktických,²⁴⁾ zmíním se v závěru výhradně o práci zpravodajské služby.

Jako každé lidské dílo mělo i ruské zpravodajství za rusko-japonské války své světlé i stinné stránky.

K světlým stránkám počítám:

1. Všeobecně velmi dobrou práci vojenských attaché a diplomatů, kteří již od čínsko-japonské války nepropásli postupně se zvětšujících agresivních záměrů Japonska ani zesilování japonské armády a loďstva, předpovídajíce možnost a potom i nevyhnutelnost války,

2. horečnou, neúnavnou a iniciativní práci zpravodajských oddělení, která se dovedla rychle přizpůsobiti velmi složitým a těžkým podmínkám málo známého a tak neobvyklého jeviště a která učinila všecko možné, aby dodávala velitelství dostatečné zprávy o nepříteli, aby mohlo učiniti vhodná operativní rozhodnutí,

3. sebeobětovnou práci zvědných oddílů pěších pluků, která dodávala zpravodajství zajatce i dokumenty, důležité pro zjišťování nepřátelského válečného složení,

3. výkonnou zpravodajskou práci jezdeckva, když mohlo manévrovati a bylo ho náležitě použito a využito velitelstvím k zpravodajským účelům,

4. častou a neobyčejně nebezpečnou dobrovolnou zpravodajskou práci jednotlivých důstojníků a vojáků, kteří nejednou pronikli hluboko do nepřátelské sestavy, někdy i v převleku.

K stinným stránkám organizace a techniky zpravodajské služby možno počítati toto:

1. Nedostatečné sjednocení práce zpravodajské v míru ve všech oborech (vojenském, politickém, hospodářském atd.) v jediném celostátním středisku, které by bylo zajisté mohlo prováděti plánovitěji a soustavněji jak sbírání zpráv, tak i shrnovati a zpracovávati včas velmi mnoho dobrých zpráv o přípravě Japonska k válce a bylo by si spíše vynutilo pozornost vlády.

²⁴⁾ Tyto mohou i dnes po mnohých stránkách poučiti.

2. Přílišná skoupost vlády v přidělování finančních prostředků na zpravodajství, čímž se stalo, že se mnoho opatření zamýšlených gen. štábem nemohlo uskutečnit.

Tak možné válečné jeviště v Mandžurii nebylo včas připraveno po stránce agenturní, ačkoli to bylo docela dobře možné a měly na to být věnovány náležitě prostředky.

Nedostatek základní sítě agentů-residentů, založené již v míru, silně znesnadňoval organizaci agenturního zpravodajství za války, kdy bylo nutno je improvizovat, hlavně tak, že se použilo putujících agentů.

3. Nedostatečný kádr vycvičených zpravodajských důstojníků vůbec a pro válčiště na dalekém východě zvláště.

4. Nedostatečný kádr tlumočnicků japonského a čínského jazyka, kteří kromě toho naprosto nebyli připraveni k své úloze ve válce.

5. Naprostý nedostatek praxe zpravodajských oddělení, třebaš i jen z velkých manévrů, které se v Rusku konaly téměř každý rok.

Organisace a praxe zpravodajských oddělení byla téměř úplně neznáma jak velitelům, tak i důstojníkům generálního štábu. Tato práce se musila za války „improvizovat“, při čemž se ke všemu došlo téměř výhradně jen zkušenostmi, čímž nutně vznikala spousta chyb a ztrácel se zbytečně čas.

6. V armádě nebylo nijakých speciálních směrnic zpravodajských pro štáby a vojska; zpravodajská oddělení byla jen u vrchního velitele a armád.

7. Nedostatečný styk mezi operačním a zpravodajským oddělením, což snad mnohdy mělo za následek, že plány bojových operací byly pracovány bez živé a přímé účasti přednosty zpravodajského oddělení, jenž předkládal jen své doklady a souhrny zpráv.

8. Nedostatečné pochopení důležitosti významu zpravodajství u mnohých vyšších velitelů a u vojsk.

9. Nedostatek určitých a jednotných názorů na vojskové pěší přezvědy, což se jevílo nejvýš rozmanitým užitím výborných a sebeobětovných orgánů pěšího zpravodajství — zvědných oddílů pěších pluků.

10. Velmi slabé vedení zpravodajské činnosti u vojsk v době samých bojů, kdy bez častého pobízení od vyšších štábů bylo nejvýš obtížné dostat zprávy o situaci a o činnosti protivníka a o tom, zasazují-li do boje nové jednotky, čímž se značně zdržovalo zjištění nepřátelského válečného složení a evidence všech jeho sil před frontou ruských armád.

11. Téměř zárodečný stav obranného zpravodajství, t. j. boje s nepřátelskou špionáží a vytvoření podmínek, znesnadňujících nepříteli sbírání zpráv o nás.

Přílišná neopatrnost, důvěřivost a povídavost vojsk usnadňovala práci nepřátelských špionů, kteří všude prosakovali do ruského týlu pod škraboškou obchodníků, roznašečů, kouzelníků atd.

12. V celku správně organizovaná, ale příliš slabá a nerozhodná censura v nedostatečné míře zdržovala příliš odkryté projevy i ve vojenských časopisech, korespondenci z války a v soukromé korespondenci. Velmi slabě a shovívavě chovaly se orgány censury i k četným cizím korespondentům, často zneužívajícím svého postavení.

Dodám, že mnohdy přílišná nedůvěřivost vrchního velitele, generála Kuropatkina k datům zpravodajským, třebaš dobře odůvodněným, zvláště velmi nepříznivě působila na operace největší a

nejrozhodnější bitvy u Mukdenu. Nerozhodnost charakteru vrchního velitele jevila se v tom, že vrchní velitel vyžaduje od zpravodajství „přesných a vyčerpávajících zpráv o nepříteli“ a zároveň jim nedůvěruje, závisel příliš na vůli a iniciativě nepřítelů, a mnohdy propásl velmi příznivé příležitosti projevití svou vlastní vůlí i v operacích, kdy byl zcela dostatečný zpravodajský podklad pro operativní rozhodnutí.

*

Není pochyby, že se zkušenosti z rusko-japonské války vůbec a zpravodajské služby zvláště velice dobře hodily ruské armádě za světové války, přes to však nebyly plnou měrou prozkoumány a nebylo jich dosti využito v období mezi rusko-japonskou a světovou válkou.

Těchto zkušeností nevyužily úplně ani cizí armády, které vstoupily do světové války. Tak po stránce zpravodajské začaly armády tuto válku bez zvláštních zpravodajských směrnic, bez zpravodajských oddělení u armádních sborů a divisí a vůbec bez náležitého a stálého zřetele na důležitost soustavné a promyšlené organizace zpravodajské služby. Organizace zpravodajství musí pronikatí celou armádou, od štábu vrchního velitele až do přední hlídky, při těsné a rozumné jednotě všech orgánů, tvořících kteroukoliv, třebaš i sebe menší část celého zpravodajského aparátu.

S postupem války se zpravodajská služba ve všech armádách rychle vyvíjela a zdokonalovala, obohacujíc se i velmi hojnými novými technickými prostředky. Tak jednak značně usnadňovalo, ale i značně komplikovalo organizaci i provádění zpravodajské služby.

V budoucí válce dostane velitel do svých rukou ještě jemnější, rozmanitější a dokonalejší zpravodajský aparát.

Vyšší velitelé, štáby, vojska i orgány technického zpravodajství musí se pečlivě starati: o nejúplnější co možná poznání zpravodajského aparátu, o jeho ustavičné zdokonalování a o koordinaci práce všech jeho, i nejmenších součástí ve všech druzích bojové situace.

Kapitán Jiří SOUHRADA:

Studie o útokových lávkách.

Úvaha o zavedení útokové lávky do výzbroje armády.

I. Úvod.

Světová válka opět zdůraznila význam útokových lávek na všech bojištích. Tak v létě 1915 u 1. rak.-uh. armády na Bugu, při ofenzivě Němců v květnu 1918 na Oise, v průplavu crozatském, na Aillitě (kde bylo postaveno útokových lávek v celkové délce 5600 m) na podzim 1918 za přechodu francouzské 23. pěší divise přes Piavu u Pederoby a v červenci 1918 na Marně.

Konečně již Napoleon dal sestavití před bitvou u Wagramu přes rameno Dunaje (Stadlauer Arm) 120 m dlouhou lávku, kterou jeho pionýři vysunuli za 8 minut.

II. Účel, konstrukce, stavba a přechod přes útokovou lávku.

Útokové lávky mají za úkol doplniti nebo vůbec nahraditi přepravné prostředky, jako pontony, a umožniti pěchotě rychlý postup přes užší, mírně proudící toky.